

Latweeschu Nwises.

Nr. 4. Zettortdeenà 25tâ Janwar 1851.

Saunas sinnaſ.

Breesmiga nahwe.

1850 2trâ Zuhni d. Stampes m. fillinâ wihrs pakahrts irr atrasts. No passēs pasinuschî, ka schis bijis tas frohdera sellis G. Hollberg, leels aplams dsehrais, kas seewu un behrus Rehwalé, Tggauu semmè, atstahjis un dserdams staigajis pa pasauli. Tufschu blaschkiti atradduschî pre mirruschu kahjahm. Woi tahdam peederr ta Deewa walstiba?!

11tâ September pats irr pakahrees Bankawas m. Burkahnu puisis Prizzis Siberts. Schinni waffarâ pre Leel-Nuzes basnizas par leezineeku buhdams, kaschoku nosadsis un kad peedsihsts tappis, dahrsâ pakahrees. Winnâ lahde pehz wehl atradduschî 10 rub. f., ko winsch sawam fainneekam arri bij sadfis. Redsi, kahdus auglus un kahdu preeku netaisna manta isaudsina.

4tâ November Zelgawas pastes puisis no Uhrensburga apr. Jaak Heerg pats pakahrees. Winsch to effoht darrijis ilgi flims un sawâ garrâ famiffijees buhdams!

7tâ November Baldohnes Punku puisis Mikkel Stirne kahdâs kahsâs labbi eedsehrees un pakahrees.

16tâ November tas Swentenes m. puisis Jannis Timfchan no Skrundelinas frohga (Illukstes apr.) aplam eedsehrees us mahjahm eedams, turpat us zetta nomirris.

18tâ November Puhnes m. fribweris (Nisputtes apr.) G. Lorenz, leels dsehrais, pats noschahwees!

11tâ Dezember Lamberta m. kutschers Jahnis Bauder (Bauskas apr.) aplam eedsehrees no zetta pahrnahjis un no pelnitas laizigas sohdbas bihdamees, pats pakahrees. Woi nu buhs

isbehdsis tai pelnital leelakai Deewa sohdbai? Zeel dwehsetu tē atkal zaur to pohstu dserfchanu laizigi un muhschigi pasufchanâ eestrehjuschas! Kaut wiſſi dsehraji zaur tahdeem breefmigeem stahsteem jelle istrubzinati, to loh-pischligu dserfchanu atstahstu!

17tâ November pre Stelpesmuishas Uhsinu mahjahm us lauka wezza seewa, kas ubbagds gabjuse nomirrusse irr atrasta. Ne weens winakur ne pasinne.

27tâ November Jaunjelgawas apr. Ehrberges m. Luhlû puisis Martin Stuhmann, 18 gaddu wezs, no wehja lausta kohla fakes, kas atsprahguse atpakkat, tã ka puisis to kohlu nozirtis, us weetas nosists tappis.

21mâ Dezember Leepajas ohstã 50 gaddus wezza seewa noslibkuse irr atrasta. Wehl naw sinnam, kas ta par seewu bijuse un kã slihkuse.

R. S—z.

Wehl kahds wahrds par jaunu grammatu.

Mihtais lassitajs, ka buhsi Nwischu lappinâ Nr. 1 lassijis, augsti teizams Birschu un Salas draudses mahzitajs un Sehlpils prahwests Lundbergs Latweeschu wallodâ grammatu irr farakstijis, kas to wirsralstu walka: „dashadu wezzu un jaunu rakstu krahjums.“ Pee tahs sinnaſ wehl kahdu wahrdinu peelikschu klahst.

Gohdigas Sehlpils prahwests schinni grammatâ wiſſu to labbu irr falizzis, ko usmannigs wihrs eeksch 40 gaddeem kã Latweeschu wallodas mihtotajs eekrahjees, un paschã dsihwibas walkarâ scho sawu baggatu krah-

jumu taggad pasaulé irr laidis, wisseem grahmatu-zenitajeem par leelu firds-preeku. Ilkattris, kas scho grahmatu rohkās nems palassitees, katrā lappinā to lezjibu atraddihs, ka deewabihijs wihrs to paschu farastijis, ko Deews irr puschlojis ar gaischu prahtu un mihligu firdi. — Pats Latweeschu draugs un Latweeschu wallobas mihlotajs buhdams, ne gribbu kawetees, scho teizamu grahmatu ne ween saweem draudses-lohzeekteem, bet arri zitteem Latweeschu rakstu zenitajeem no wissas firds atwehleht. Drohschi zerru, ka ne ween lassichanas-beedribas zaur scho krahjumu grahmatu eemantohs, ko kattris beedris labpraht lassihis, un labbi stohlmeisteri no ta pascha daschu stahstu un lihdsibu smels, kas stohlas behrneem derriga par ismahzishanu, bet arri dsan ilkattris gohdigs namma tehws, kam atreebjahs sawu srehdeenās wakkaru krogā pawaddiht, jeb eefsch negohdigas treekschanas ar sawu faimi laiku kaweht, schinni atwehletā grahmatā daschu jauku preekschlassamu stahstu atraddihs, kas wisseem, jauneem un wezzeem patihkams rahdisees. — Kad jaw ilgi gohdiga Sehlpils prahwesta kauli semmes klehpi duffehs, winna peemiana salkodama salkohs schinni rakstu krahjumā pee wisseem Latweeschu wallobas mihlotajeem us behrnu behrneem.

K—n.

Ko Zuhš tē buhtut darrijufchi?

Dasch reis, warr buht, atgaddahs, ka zittam mihltam Awischu-lassitajam, woi arri teefas-wihreem, kamehr subdsetaji wehl naw fanakufchi, kahds brihtinsch preeksch dohmahm atleek, un tee paschi us ahtru rohku ne warr fakert, ko labba pahrdohmah, un tā gandrihs tas selta-brihtinsch pa wolti oistell. Tadeht scho stahstinu Zums leeku preekschā un lihdsu, lai Zuhš til labbi buhtut, to pahrlasht, un pahrdohmadami atteiktut, ko Zuhš ta gohdiga W e n d l e r a weetā buhtut darrijufchi? — Sche nu tas stahstē nah:

Prubschu-kehniensch Friedrichs (Wridriks) tas Leelais bija 1745tā gaddā Schlesiju ohtru reis uswarrejis; un Zuhš sinneet, ja kahds jaunu nammu jeb dahrsu rohka dabbu, par ko papreeksch tam ar sawu zeemianu leels strihdinsch un subdsechanahs bijufschas, tad winsch eefahkumā aiskare ta namma-lohgus un aisklehdftahs durwis, kas us zeemina-puffi is-eet, taifa aplahret to dahrsu augstaku fehtu (schohgu), un peesakka behrneem tur pahri ne kahpt un zeemina dahrsu ne aistikt. — Tā darrija tas kehniensch arri ar Schlesiju: Winsch aisklehdse saweem behrneem, teem Prubscheem un Schlesiereem, zittas ehdamas leetas un prezzes no zeemineem Sakscheem un Behmereem par rohbeschu pahrwest, un ar to, kas paschā semmē auga, pawehleja istiktees. So tas waldneeks darrija, un teem pawalstneekem bija jaklaufa.

Tee aiskleegti augti pahr rohbeschu zeeminds bija lehtaki, un tadeht notikka slegen leela andelekschanahs ar pahr-rohbeschneekem. Kehniensch to samannijis dohmaja: tas ne ko ne palihdf, ka tu us teem rohbescheem mehmas kuppizes ween leezi usmest, tahs tarous rohbeschus ne apfargahs, — tew kahds tur ja-usstahda, kam pahris labbas gaischas azzis peere irr, tad tas ees zittadi! — Un winsch erzehla pulku rohbescha-jahneeku, kas uspafsetu un tohs slegen-andeletajus isbaiditu.

Dascham mannigam rohbeschu-faglim tee buhtu faiti kallā apmettufchi, ja tikkai buhtu klah, tappufchi, un tas buhtu pareisi; bet ka tam nabbaga fainneekam Wendlerim gandrihs wispirmakam tur gaddijahs nokertam tapt, irr tas winnam pascham zauru muhschu schehl bijis. Wendlers bija pahrtizzis fainneeks un laimigs wihrs; jo winnam bija labba seewa, tschetree kofschee behrni un meeriga firds — baggatiba, ko pasaulēs-mantas ne atswerr! Winna mahsa bija pahr rohbeschu Sakschōs isprezzeta; un kad winnam wehlā ruddeni pehrkōns bija schluhni eespehris un wissa labbiba ar ugguni aiskasjuse, nobrauza winsch tur, lai ta winnam tahdā behdu-gaddā islihdsetu.

„Swahger!“ — teiza winsch us farwu mah-fas-wihru, — „terw scho gadd' mannim ar maissi ja-islidhs; — fehllu es patš pirkschu! — Un tas swahgeris bija ne ween swahgeris fa uzams, bet ihst's swahgeris; winsch ne ween to ap-fohljahs, bet wehl scho paschu reisi peekrahwa Wendlerim wiffus rattus pillus ar labbibu un zittahm ehadamahm leetahm, un to wiffu winnam schlinkojo; un ta mahsa dewa winnam jaunu willas-drahnas-gabbalu un wehl scho un to preeksch tahs swehgerenes un winnas behrneem libhs, tapehz ka winneem ta ug-guns-grehka deht naudas truhktu preeksch seemas-appehrbja; un tee abbi pawaddija Wendleru, fazzidami: „Brauž ar Deemu, brahl! un lai Deews tew palidhs!“

Wendlers brauza un dohmaja: wiss, kas tew rattos, to tew winni schlinkojufchi, un — schlinkotam firgam jau ne stattahs mutte — buhtu te winnam jafalka; jo ta labbibu ne bija wiss ta tihrafa, nedš ta wadmalla ta wissmalkaka, bet winsch pahriteizahs un ta isfazzija: schlinkotu firgu jau ne waijag us rohbesch-u muitoh, un — pe-likka wehl tohs wahrduš flucht — tee rohbesch-u-jahntneeki un muitu-nehmeji irr schodeen bes tam wiffi us tirgu; tu tohs mahjas ne trahpessi. Brauž tadehť meerā. Un winsch brauza pa fleppenu zekinu, un wehlejahs labpraht to muitu-nammu scho reis ne buht ne redseht.

Bet us ta rohbesch-a-jahntneeka Herrmannu warreja tas kehnišch drohschi palaištees; tas ne bija wis us tirgu, bet mohdrigs us teem fleppeneem rohbesch-zekkeem wakteja, un tik ka Wendlers brauza, trahpijahs winsch tam pretti un to fanehma. Gandrihs wiffas tahs schlinkotas leetas bija aisleegtas prezses, un tadeht te ne lihdsjeja ne kahdas luhgšchanas un pahitari, winsch fanehma rattus un ohrmanni zeeti. Wendlera feewa un behrni nahza teh-wam pretti, un ka breefmigi tee pahrbihjahs, kad eeraudsija winnu bahlu ka lihki tahda wihse fanemtu weddam. — Schē nu, sinnams, tam rohbesch-jahntneekam Herrmannam bija

gruhtas leetas; jo mahte un behrni apflampe winna zekus un raudadami un brehhdami luh-dsahs, lai par to tehru apschelotohs; — arri Wendlers patš fneedsa winnam wehlween reis farwu drebbedamu rohku un fazzija: „Mihlais rohbesch-kungs! usstatteetes us scheem raudadameem, un taujeet mannim aisbraukt! Tas wiss pateesi mannim no mahfas irr schlinkohts! Bet kad Tuhs ne warreet zittadi, tad nemmeet firgus un rattus, bet manni paschu ne usdohdeet pee teefas! Sakkeet, ka tas brauzeis Tums ispruzzis, un Tuhs winnu ne eheet pasinnuschi.“

Dizzu mihtee, ka Tuhs ne wehletutes ne weens taggad labpraht ta Herrmannu weeta buht, un Tums ap firds irr, ka neween keh-nina firdi irr schelastibai un apschelofchanai weeta, bet ka ta pee katra peemahjo, kam firds irr asoti; tomehr tahdam rohbesch-jahntneekam waijag firdij buht zeetai un aukstai ka rohbesch-u-akminim.

Un tahda firds bija schim Herrmannam — winsch bija taifns rohbesch-jahntneeks. Smaidamees winsch Wendlerim atbildeja: „Brah-licht mihtais! tas ne eet! Ur schelastibu un apschelofchanahm es ne drihktu kehina wahrdu pahrkahpt. Es darru, kas mannim peenakhahs — pasihstu tewi labbi, un farwu tuwaku arri ne buhs aisleegt.“

Tā nu tappa tas nabbaga Wendlers ais-westš. Un walsts-waldischana zitteem par beedinaschamu suhtija winnu us dauds gaddeem pahrmahzischanas-nammā.

Kad winsch atkal no zeetuma tappa islaists, bija winnam ka ubbagam farweem pirmajeem platscheem garram ja-eet; jo mahjas un lauki bija tahs malkas deht pahrdohiti, kas winnam tanni zeetumā bija waijadfigs, un ko tas malkaja; ka winsch tur stahweja. Seewu un behrnus winsch atradda nabbaga buhdina, zeema gallā, un taggad warr buht winsch drihsak buhtu warrejis pa fleppenu zekku ne nokerts par rohbesch-u-pahrschautees, jo Herrmanns ne lillahs winnu wairs pasihsta m, un nolaiide

Katru reis azzis, kab wianni fatikkahs; bet Wendlers us to wairs ne dohmaht ne dohmaja, strahdaja labbak la algadjis par deenas algu un dohmaja: labbak, tu nolaid azzis preeksch mannim, ne la es preeksch tewim!

(Zurplikkam beigums.)

Tahs buhs par dahrgahm dshwib's-leefmahm, Kas behrnu behrneem swehtifees. Par tahm, Zums, dahrga lakstigalla, Kad buhfeet fenn jaw kappu allâ Wehl pehznahkamee tenzinahs.

Pasneegts par pateizibas atmakfu no

Rihgâ, 10. Januari 1851.

F. Mahlberg.

Rihmes-paldeews Latweefchu dseefmu tehwan Hugengerim.

Rahbs preeks, ka muhsu lakstigalla,
To dseebataju angstaka
Kaut gan jaw suwâ kappu mallâ,
Tik saldi muhs wehl mohdina,
Ka katram, kam jel mas irr mannas
Pee dseefmu skunstes, wianna skannas
Warr firo' un garru eekarfeht,

Us tikfumeem un augsteem preekeem,
Kas zilwezibai peenahkabs,
Ween zenstees, un par wehju neekeem
Mas ruhpetees; jo sinnamâ tas,
Kad beigfees pasaul's raidas spehles,
Ka labbi tam, kas dahrgas pehrles
Scheit lassjis preeksch muhschibas.

Tehws Hugenberg par Juhfu dseefmahm
Lai firenigi Zums skann: „paldeews!“

Teefas fluddinaschana.

Wissi tee, kam kahdas taisnas prassichanas buhtu pee tahs atsihtas mantas ta bes sinameem mantineefem nomirruscho Krohna Elfschnu muischas draudses lohzekla Brenz Lapse tohp zaur scho usazinati, gadda starpâ schein peeteiftees. Krohna Elfschnu muischas pagasta teefa, tai 10tâ Janwar 1851. 3

(Nr. 21.)

Pagasta wezzakajs M. Witting.
Teefas fribweris U. Ddin.

Zitta fluddinaschana.

Labs waggare, kas sawu ammatu probt, un kas jaw pee kaspu buhschanas par usrangu irr bijis un labbas sihmes warr uerahdiht, warr par Jahneem 1851 dabbuht weetu, un talabb warr katru brihdi peeteiftees Jelgawâ, palejas-eelâ, Imâ kwartali, tai nammd, kam irr Nummerâ 85. 3

S i n n a.

Ne, ka es teem 9 spittaligeem wihreem gribbu lihdsigs buht, bet, woi nu tizzeet jeb ne tizzeet, mannim bes sinnas darba irr un tadehl es fenn deenahm jums ne kahdu sinnu neds pateizibas wahrdu par juhfu mihlestibas dahwanahm ne esnu isdewis. Peedohdeet un fanemmeet nu mihligi un lehnprahntigi schih's sinnas un schohs pateizibas wahrdu's par teem raksteem, kas wehl naw rakstos eespeesti, bet preeksch pasaul'es nahks, ta ka tik dauds mas spehsim. Jo arneem wehl gaddahs zitti, kas luhdsahs: „ne aplamejeet mannu's rakstus, bet dohdeet tohs tu dal!“ Spreedeet nu paschi. — Es pateizohs jums mihl. S—g. par juhfu Wisheles-wahrdeem, kas daschu sirdi eepreezinahs — bet Deews sinn ka buhs ar juhfu lepno firohderi. Labbi ne ees! tapat gan buhs ar juhfu beskaunigo atraitni, mihlais H...w. Juhfu bruhthans un bruhste, mihlais G. lai wehl gaid, kamehr warrehs tohs usfaukt. Woi tik ne buhs prettim runnaschanas? Zeen. m. W. pateizohs par to sinnu no Wisheles beedribas. J...t. paldeews. M...g. labprahnt darrichu pehz juhfu prahta, bet par juhfu oht ru grahamtu, ko kesters effoht laidis, es ne ko ne sinnu. — Teem mihleem Lohsbera krohau pinnejeem man jafalka ta: ne sinnu, woi tahs gohda galwinaas, kas to krohni pelnijuswas, arri paschi gribbehs, ka tahs wisseem redsoht tik augsti tohp pagahdinataas. Dohdeet mannim sinnu, woi tahs buhs ar meeru jeb ne? — Ne launojeetees mihlee L—n., M—g., H—g., B—n., K—n., S—n., ka juhfu raksti wehl naw pa pasauli isgahjuschi. 3
K. S—z.

B r i h w d r i k k e h t.

No jubemallas-gubernias augtas waldichanas puffed: Zensor Hofrath J. de la Croix.

No. 31.